

Økt psykologisk distanse fører til økt optimisme

Mange har erfart at det er fristende å si ja til en viktig eller utfordrende oppgave dersom oppgaven først starter om en stund. Dersom den samme oppgaven er rett rundt hjørnet blir vi derimot mer skeptiske. En årsak til dette er at vi tenker mer målorientert og abstrakt når oppgaver er fjernere i tid. Den samme årsaken kan være forklaring på at vi fant at estimater av kostnader til et IT-prosjekt som skulle starte opp om seks måneder ble mye lavere enn for det samme IT-prosjektet gitt at det skulle starte opp neste uke.

Forestill deg at du leker med tanken om å reise til en stillehavsøy på ferie om et års tid. Kanskje vil du se for deg en luksuriøs og avslappet tilværelse på hvite strender. Forsøk nå å forestille deg at avreisen er mandag neste uke. Er du som meg, så blir du med ett mer problem- og detaljorientert. Hva med den lange flyturen? Er det fornuftig å bruke så mye penger på en ferie? Du husker kanskje også sist du var på ferie og de første dagene gikk med til å ordne opp i misforståelser, bytte hotell og krangle med bråkete ungdommer i naboeliligheten.

Liberman og Trope gjennomførte i 1998 en studie der de så på studenters planlagte tidsforbruk på aktiviteter for nær (neste uke) og mer fjern (en uke om et år) fremtid. De fant at studentene planla å gjøre betydelig mer av både akademiske og ikke-akademiske aktiviteter i løpet av en uke om ett år enn for neste uke. De forklarer funnet med at planlagte aktiviteter i fjern fremtid er mer målorienterte (mer fokus på hvorfor) og abstrakte, mens planer for nær fremtid i større grad tar praktiske hensyn (mer fokus på hvordan) og er konkrete. Praktiske hensyn omfatter blant annet hvilke andre aktiviteter som skal gjennomføres i samme periode, hvilke problemer man tidligere har støtt på i lignende situasjoner og mer detaljerte planer for hvordan aktivitetene skal gjennomføres.

Selve funnet er kanskje ikke så overraskende i lys av hvor mye lettere det er å be noen om å gjøre en viktig eller utfordrende oppgave om ett år, i stedet for om neste uke. Mer interessant er hvor generell denne forklaringsmodellen synes å være. Forklaringsmodellen, som går under navnet "Construal level theory", synes å være relevant for mange forhold der såkalt psykologisk distanse varierer. Psykologisk distanse avhenger blant annet av avstand i tid, variasjon i sosial status, og variasjon i sannsynlighet for at noe vil skje. "Construal level theory" har etter hvert blitt godt dokumentert gjennom mange uavhengige studier.

"Construal level theory" tilsier at problemorienteringen vil minke ved estimering av arbeidsmengden i IT-prosjekter dersom systemutviklerne tenker seg at et IT-prosjekt skal starte først om en god stund mot at det skal starte nokså umiddelbart. En redusert problemorientering vil føre til reduserte estimater, noe som for mange systemutviklingsprosjekter vil si en økt overoptimisme.

For å teste om denne konsekvensen av "Construal level theory" faktisk er tilfelle lot vi 44 systemutviklere estimere nøyaktig samme IT-prosjekt. Den ene halvparten (OppstartSnart-gruppen) fikk vite at prosjektet skulle starte opp allerede neste uke, mens den andre halvparten (OppstartSenere-gruppen) fikk vite at prosjektet skulle starte om seks måneder. Alle fikk i tillegg vite at selve utviklingen skulle skje i løpet av kun 2 uker. En kort utviklingstid vil kunne medføre utfordringer med koordinering av utviklere, men er hverken urimelig kort eller uvanlig for prosjekter av denne størrelsen. Forskjellene i estimater var betydelige. De i OppstartSnart-gruppen hadde et gjennomsnittsestimat (median) på 200 timeverk på prosjektet, mens de i OppstartSenere-gruppen var mye mer optimistiske og trodde i gjennomsnitt at 120 timeverk ville være tilstrekkelig! Det kan være at de i OppstartSnart-gruppen inkluderte tilleggsaktiviteter som ikke ville være nødvendig dersom de fikk bedre tid på å forberede arbeidet, men det er lite sannsynlig at dette kan forklare hele forskjellen i estimatene. I stedet tror vi hovedforklaringen er at vi blir mer problemorienterte og konkrete når en oppgave er nær i tid.

Det er mulig at kunnskapen om "Construal level theory" kan brukes konstruktivt av planleggere av IT-prosjekter. Det er for eksempel mulig at det er en fordel å forsøke å tenke på en utviklingsjobb som om den skal starte i morgen, selv om den faktisk skal startes om en god stund. På samme måte kan det, når vi blir spurt om å ta på oss nye oppgaver, være nyttig å forestille seg at oppgaven skal starte nokså snart. Det er for det første lite sannsynlig at vi vil være mye mindre opptatt om en stund, enn det vi er i dag. For det andre vil vi på den måten øke vår mulighet til å klare å se de praktiske konsekvensene av å si ja eller nei til oppgaven.